Behandling af sager om overtrædelse af miljølovgivningen

RM 8/2008 – revideret 30. marts 2016

1. Overblik og tjekliste

I forbindelse med efterforskning skal man være opmærksom på følgende:

- Inddragelse af en jurist, bortset fra småsager, se pkt. 2.1.
- Etablering af kontakt til miljømyndigheden, se pkt. 2.2.
- Involvering af den centrale miljømyndighed i sager om betydelige overtrædelser af miljølovgivningen, se pkt. 2.3.
- Valg af ansvarssubjekt, se pkt. 2.4.
- Inddragelse af forsvarer på et tidligt tidspunkt i større og komplicerede sager, se pkt. 2.5.

I forbindelse med tiltalerejsning skal man være opmærksom på følgende:

- Forelæggelse for miljømyndigheden, se pkt. 3.1.1.
- Forelæggelse for den centrale miljømyndighed, se pkt. 3.1.2.
- Overvej om der er tale om skærpende omstændigheder, se pkt. 3.1.3.
- Overvej om der skal nedlægges påstand om konfiskation, se pkt. 5.6.1.
- Overvej om der skal nedlægges påstand om rettighedsfrakendelse, se pkt. 5.7.

Efter dom skal man være opmærksom på følgende:

- Underretning af den lokale miljømyndighed og den centrale miljømyndighed se pkt. 6.1.
- Indberetning til Miljøstyrelsens register om visse overtrædelser af miljølovgivningen se pkt. 6.2.
- Evt. indsendelse af dom til Anklagemyndighedens Vidensbase se pkt. 6.3.
- Evt. inddrivelse af tvangsbøder se pkt. 5.8.

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

2.1. Sagernes behandling i politi og anklagemyndighed

I sager om overtrædelse af miljølovgivningen skal der - bortset fra i sager af bagatelagtig karakter - inddrages en anklager i sagsbehandlingen fra efterforskningens begyndelse. Anklageren skal foretage en juridisk vurdering af sagen og i større og mere komplicerede sager også en vurdering af spørgsmål vedrørende tilrettelæggelsen og gennemførelsen af efterforskningen.

Sagsbehandlingen af overtrædelser af miljølovgivningen skal så vidt muligt foretages af anklagere og politiuddannet personale med sagkundskab på området.

2.2. Samarbejdet med miljømyndighederne

Den relevante miljømyndighed (tilsynsmyndigheden) skal altid underrettes om sager, der anmeldes af andre end miljømyndigheden.

Den relevante miljømyndighed skal også kontaktes, når der indledes efterforskning. Der skal under hele sagens forløb samarbejdes med miljømyndigheden, bl.a. for at få besvaret spørgsmål om den forvaltningsretlige eller juridiske behandling af sagen hos miljømyndigheden.

Herudover kan der være behov for at tilvejebringe yderligere oplysninger af faglig, erhvervsmæssig, økonomisk eller teknologisk art. Oplysningerne kan, hvis det skønnes hensigtsmæssigt, indhentes med bistand fra miljømyndigheden eller eventuelt ved at sende en høring til miljømyndigheden.

2.3. Sager om betydelige overtrædelser af miljølovgivningen

Når der foreligger en mistanke om betydelige overtrædelser af miljølovgivningen, som rejser særlige efterforskningsmæssige spørgsmål af miljømæssig, teknologisk eller økonomisk karakter, kan politikredsen forelægge sagen eller spørgsmål i relation til sagen for den centrale miljømyndighed, typisk Miljøstyrelsen, i form af en præciseret høring.

2.4. Strafansvar for juridiske personer mv.

En juridisk person kan straffes med bøde, når det er bestemt ved lov eller i medfør af lov, jf. straffelovens § 25.

Når der i miljølovgivningen er fastsat hjemmel til at straffe en juridisk person, skal valget af ansvarssubjekt ske efter de retningslinjer, der er fastsat i Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om valg af ansvarssubjekt i sager om virksomhedsansvar (RM 5/1999).

2.5. Forsvarerbistand

I større og komplicerede sager skal der på et tidligt tidspunkt inddrages en forsvarer, eventuelt ved beskikkelse, således at sigtedes indsigelser og materiale, der underbygger indsigelserne kan behandles sideløbende med andre undersøgelser og vurderinger i sagen.

3. Forberedelse

3.1. Før tiltalerejsning

3.1.1. Forelæggelse for miljømyndigheden

Når efterforskningen er afsluttet, skal sagen i almindelighed forelægges for miljømyndigheden med anmodning om en udtalelse om sagens faktiske omstændigheder og miljømæssige aspekter samt spørgsmålet om tiltalerejsning. Det gælder dog ikke, hvis miljømyndigheden tidligere under sagen - f.eks. i forbindelse med anmeldelsen - har udtalt sig om disse spørgsmål, og der ikke er kommet væsentlige nye oplysninger frem under efterforskningen. Forelæggelse er heller ikke nødvendig, hvis der er tale om ofte forekommende sagstyper.

3.1.2. Forelæggelse for den centrale miljømyndighed

Forelæggelse for den centrale miljømyndighed skal navnlig ske

- hvor sagen uanset dens omfang er kontroversiel eller rummer juridiske, økonomiske eller miljømæssige tvivlsspørgsmål af væsentlig betydning,
- hvor den centrale miljømyndighed har indgivet politianmeldelse eller selv er tilsynsmyndighed,
- hvor tilsynsmyndigheden har begået overtrædelsen,
- hvor flertallet i tilsynsmyndigheden har besluttet ikke at indgive politianmeldelse i sagen, eller
- hvor sagen har været forelagt den centrale miljømyndighed under efterforskningen.

Sagen skal som hovedregel først forelægges, når efterforskningen er afsluttet. Den centrale miljømyndighed skal anmodes om en udtalelse i form af konkrete spørgsmål (præciseret høringstema).

Miljøstyrelsen er den centrale miljømyndighed for så vidt angår bl.a. overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven (bortset fra spildevand), lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, lov om kemikalier, lov om miljø- og genteknologi, jordforureningsloven og havmiljøloven vedrørende bl.a. sager om platforme og luftforurening.

3.1.3. Anklageskriftet

I forbindelse med udarbejdelse af anklageskriftet skal det overvejes, om der er tale om skærpende omstændigheder. Hvis betingelserne i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, opfyldt, skal bestemmelsen altid citeres i anklageskriftet. Se nærmere pkt. 4.1.

Ligeledes skal straffelovens § 196, citeres, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Se nærmere pkt. 4.2.

Det bemærkes i den forbindelse, at domfældelse efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2 og straffelovens § 196 er afgørende for registrering i Miljøstyrelsens register vedrørende overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven. Se nærmere pkt. 6.2.

3.2. Før hovedforhandling

3.2.1. Underretning af miljømyndighed

Miljømyndigheden underrettes om tidspunktet for sagens behandling i retten. Hvis sagen har været forelagt den centrale miljømyndighed underrettes denne også. I sager, som er særlig indviklede eller tvivlsomme eller indeholder principielle spørgsmål, eller hvor der i øvrigt skønnes at være behov for det, skal en repræsentant for miljømyndigheden være til stede med henblik på at yde den fornødne bistand under hovedforhandlingen.

4. Jura

4.1. Afgrænsning mellem miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1 og stk. 2

Miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, finder anvendelse i sager, hvor der ikke foreligger skærpende omstændigheder som nævnt i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2.

Af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, fremgår, at straffen efter stk. 1 kan stige til fængsel i indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen enten er

- voldt skade på miljøet eller fremkaldt fare derfor eller
- opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser.

Miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, finder dermed anvendelse, når overtrædelsen er begået ved simpel uagtsomhed. Det gælder, uanset om der er sket skade på miljøet eller fremkaldt fare herfor, og uanset om der er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel. Herudover finder miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, anvendelse på overtrædelser, der er begået med forsæt eller grov uagtsomhed, men hvor der ikke er forvoldt skade på miljøet eller fremkaldt fare herfor, og hvor der heller ikke er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel.

4.2. Afgrænsning mellem miljøbeskyttelsesloven og straffelovens § 196

Straffelovens § 196, indeholder en skærpet strafferamme på fængsel i 6 år for overtrædelser af miljølovgivningen, når der sker betydelig skade på miljøet eller fremkaldes nærliggende fare derfor, eller når der er tale om overtrædelser af mere systematisk eller organiseret karakter.

Straffelovens § 196 indebærer ikke en udvidelse af de strafbare forhold inden for miljøområdet. Bestemmelsen er alene en overbygning på de gældende straffebestemmelser i miljølovgivningen, og den forudsættes anvendt over for særligt grove overtrædelser af disse bestemmelser.

Begrebet "miljølovgivningen" i straffelovens § 196, omfatter love om beskyttelse af det ydre miljø mod forurening, herunder f.eks. miljøbeskyttelsesloven, lov om beskyttelse af havmiljøet, lov om kemikalier, lov om miljø og genteknologi, lov om forurenet jord samt bekendtgørelser udstedt i medfør af de nævnte love. Begrebet omfatter også vilkår, påbud eller forbud meddelt i henhold til disse love eller bekendtgørelser. Love til regulering af andre miljømæssige interesser end forurening af det ydre miljø er ikke omfattet, f.eks. skovloven, naturbeskyttelsesloven, bygningskulturlovgivningen og arbejdsmiljøloven.

Kravet om at der skal være tale om skærpende omstændigheder indebærer, at der skal være tale om miljøkriminalitet af en særlig grov beskaffenhed. Spørgsmålet om, hvorvidt en overtrædelse er af en sådan beskaffenhed, beror på en samlet vurdering, hvori der indgår en række faktorer.

Ved vurderingen skal der tages udgangspunkt i, om der er tale om miljøkriminalitet, der går væsentligt ud over, hvad der kan henregnes til en normal og sædvanlig drift af en ellers lovlig virksomhed. Bestemmelsen kan således f.eks. anvendes i tilfælde, hvor der sker betydelig, ulovlig dumpning eller deponering af forurenende affald eller omfattende udledning af farlige kemikalier.

I vurderingen indgår også omfanget af overtrædelsen, herunder om der er tale om et enkeltstående forhold, eller om en mere systematisk eller vedvarende adfærd, der er udtryk for en bevidst tilsidesættelse af væsentlige miljøhensyn. Der kan i den forbindelse bl.a. lægges vægt på, om overtrædelsen er sket på baggrund af en forudgående planlægning.

Endvidere kan der lægges vægt på, om den tiltalte har skjult eller forsøgt at skjule forureningen og derved forøget skaden eller faren, idet oprydnings- eller afværgeforanstaltninger ikke er blevet iværksat eller først er blevet iværksat på et meget sent tidspunkt.

Herudover vil det indgå, om der ved den kriminelle handling eller undladelse er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel (fortjeneste eller besparelse). Sådanne omstændigheder taler med betydelig vægt for anvendelse af bestemmelsen. Det gælder navnlig i tilfælde, hvor opnåelse af en økonomisk fordel gennem overtrædelse af miljølovgivningen er et væsentligt element i virksomhedsudøvelsen. Bestemmelsen forudsættes således bl.a. at omfatte tilfælde, hvor der direkte spekuleres i at begå miljøkriminalitet f.eks. ved, at der drives erhvervsvirksomhed med ulovlig bortskaffelse af affald.

Derimod kan bestemmelsen kun undtagelsesvis anvendes, hvor en virksomhed f.eks. har tilladelse til udledning af spildevand, men overskrider grænseværdierne for indholdet af miljøskadelige stoffer. Bestemmelsen kan dog efter omstændighederne omfatte f.eks. udledning af betydelige mængder farlige kemikalier i havet eller vandløb mv.

Det er en betingelse for anvendelse af bestemmelsen, at der er sket betydelig skade på miljøet eller fremkaldt nærliggende fare herfor. Ikke enhver forringelse af miljøet er omfattet af kravet om "betydelig skade". Om den indtrådte skade er betydelig, afhænger navnlig af skadens omfang og konsekvenser. Er oprydningsforanstaltninger nødvendige (og mulige), kan omkostningerne herved tillægges betydning. Kravet om nærliggende fare indebærer, at der skal foreligge en konkret fare, dvs. en aktuel og ikke ubetydelig risiko for skadens indtræden.

Begrebet "affald" i § 196, stk. 1, nr. 2, defineres i bemærkningerne til lov nr. 412 af 10. juni 1997 (L 151 af 29. januar 1997, de specielle bemærkninger til § 1) som ethvert stof og enhver genstand (spildprodukt), som indehaveren skiller sig af med, agter af skille sig af med eller er forpligtet til at skille sig af med. Begrebet "lignende stoffer" omfatter stoffer, der ganske må ligestilles med affald, f.eks. stoffer der ikke (længere) må anvendes i Danmark, men som eventuelt indsamles og opbevares f.eks. med henblik på eksport til lande, hvor anvendelse af stofferne fortsat er tilladt.

Ved "bortskaffelse" forstås enhver form og metode til at skaffe sig af med affald mv., herunder deponering i eller på jorden, dumping i havet, udledning, forbrænding mv.

Subjektivt stilles der krav om forsæt. Kravet om forsæt indebærer, at den tiltalte skal have foretaget sin handling eller undladelse med viden om, at den vil indebære forurening (nr. 1) eller udgøre en ulovlig opbevaring eller bortskaffelse af affald mv. (nr. 2) eller have anset dette for overvejende sandsynligt. Den tiltalte skal på lignende måde have haft forståelse for de faktiske omstændigheder, der retligt karakteriserer forholdet som skærpende.

Selve skaden eller den nærliggende fare for skade skal dog alene kunne tilregnes den pågældende som uagtsom, jf. herved straffelovens § 20. Der foreligger uagtsomhed, hvis den indtrådte skade eller fare kan bebrejdes den pågældende i den forstand, at skaden eller faren kunne og burde være undgået. Det kræves således ikke, at den tiltalte faktisk indså, at forureningen ville medføre betydelig skade eller fremkalde nærliggende fare herfor, eller at tiltalte anså dette for det overvejende sandsynlige resultat af forureningen, når det kan statueres, at den tiltalte *burde* have indset dette.

Se i øvrigt forarbejderne til lov nr. 412 af 10. juni 1997 (L 151 af 29. januar 1997, de almindelige bemærkninger, pkt. 4.2.).

Straffelovens § 196, stk. 2

Bestemmelsen gør det muligt at straffe for grov miljøkriminalitet, hvis der er sket forurening af luft, vand, jord eller undergrund eller opbevaring eller bortskaffelse af affald af mere systematisk eller organiseret karakter, uanset at der ikke er sket skade på miljøet eller fremkaldt fare herfor.

Det vil afhænge af en konkret vurdering, om overtrædelsen skønnes at være af mere systematisk eller organiseret karakter. Udtrykket "systematisk eller organiseret" er ikke begrænset til aktiviteter foretaget af en kriminel organisation. Andre former for systematisk eller organiseret miljøkriminalitet

vil således kunne begrunde en anvendelse af overbygningsbestemmelsen i stk. 2, der dog i praksis formentlig kun vil have et snævert anvendelsesområde.

Se nærmere forarbejderne til lov nr. 474 af 31. maj 2006 (L 158 af 9. februar 2006, de specielle bemærkninger til § 2).

For så vidt angår forståelsen af begreberne affald og bortskaffelse henvises til det anførte under stk. 1.

Subjektivt kræves der, som ved overtrædelser af stk. 1, forsæt.

Ved valget mellem miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, og straffelovens § 196 kan anføres, at straffelovsbestemmelsen forudsættes anvendt i tilfælde, hvor forholdet skønnes at være så groft, at samfundets reaktion bør give sig til udtryk ved anvendelse af straffeloven frem for særlovgivningen. Dette gælder, selv om den konkret forskyldte fængselsstraf fastsættes til væsentligt mindre end 2 år.

Samme afgrænsning må antages at finde anvendelse ved valget mellem straffelovens § 196 og lignende straffebestemmelser i den øvrige miljølovgivning, f.eks. havmiljølovens § 59, stk. 3, jordforureningslovens § 88, stk. 2, og lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 91, stk. 2.

5. Straf og andre retsfølger

Straffen for overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven er efter § 110, stk. 1, som udgangspunkt bøde. Det samme gælder bl.a., hvis forbud eller påbud efter loven ikke efterkommes, eller hvis krav fastsat i medfør af loven ikke efterkommes eller vilkår knyttet til en tilladelse, dispensation eller en godkendelse efter loven tilsidesættes.

Straffen kan efter stk. 2 stige til fængsel i indtil 2 år.

Se nærmere om afgrænsningen mellem miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, og stk. 2 i pkt. 4.1.

Der er i medfør af miljøbeskyttelsesloven udstedt en lang række bekendtgørelser, hvor strafferammen svarer til strafferammen i miljøbeskyttelsesloven. Eksempelvis kan nævnes affaldsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1309 af 18. december 2012 om affald) § 94 og bilskrotbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1312 af 19. december 2012 om håndtering af affald i form af motordrevne køretøjer og affaldsfraktioner herfra) § 40, hvor straffen fastsættes til bøde, men kan stige til fængsel i indtil 2 år under tilsvarende betingelser som anført i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2.

Retningslinjerne nedenfor om strafpåstande gælder også overtrædelser af en række af de bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven.

Det bemærkes, at det efter bestemmelsen i miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 5, er en skærpende omstændighed, hvis overtrædelsen er begået i forbindelse med udøvelse af erhverv, og at der ikke sondres mellem overtrædelser begået inden for landbruget og overtrædelser begået inden for industrien.

5.1. Generelt om bødepåstanden

Anklagemyndighedens bødepåstande i sager om overtrædelser af miljølovgivningen skal tage udgangspunkt i de minimums-bødetakster, der i forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 2) er angivet som udgangspunktet for domstolens udmåling af bøder ved forskellige overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven og regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 3.

Der kan dog jævnligt være grundlag for at nedlægge påstande om bøder der er højere - og efter omstændighederne væsentligt højere - end dem, der følger af udgangspunkterne for straffastsættelsen. Det vil således eksempelvis være en skærpende omstændighed, hvis overtrædelsen har medført skade på miljøet, eller der har været fare herfor. Det vil også være en skærpende omstændighed, hvis der er givet indskærpelser eller påbud forud for lovovertrædelsen, hvis der er tale om gentagelsestilfælde, eller hvis der har været fare for omgivelserne. Det samme gælder, hvor det i den konkrete sag kan lægges til grund, at der er opnået eller tilsigtet en økonomisk vinding. I så fald må det også indgå, om der kan være grundlag for konfiskation efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6. Se nærmere herom i pkt. 5.6.3.

Der kan også efter omstændighederne være grundlag for at nedlægge påstand om lavere bøder end de vejledende minimums-bødetakster. Det vil f.eks. kunne være relevant ved bagatelagtige overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven, eller når gerningsmanden har genoprettet eller søgt at genoprette den skade, han har forvoldt. Andre formildende omstændigheder kan være gerningsmandens personlige og økonomiske forhold, eller hvis der er gået så lang tid, siden den strafbare handling blev foretaget, at anvendelse af den sædvanlige straf må anses for unødvendig.

5.2. Vejledende bødepåstande generelt

Ved overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3, skal der i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på **5.000 kr.**

Er der tale om overtrædelser omfattet af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3, hvor der foreligger skærpende omstændigheder, skal bødepåstanden i almindelighed være **10.000 kr.**

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.), hvoraf det fremgår, at der er tale om minimums-bødetakster.

I andengangstilfælde skal der som udgangspunkt nedlægges påstand om en bøde, der er **dobbelt så stor** som bøden for en førstegangsovertrædelse.

Udgangspunktet for bødepåstanden gælder ikke, hvis der er tale om en af de overtrædelser, der er opregnet i pkt. 5.3., men der skal også for så vidt angår disse overtrædelser som udgangspunkt i andengangstilfælde nedlægges påstand om en bøde, der er dobbelt så stor som bøden for en førstegangsovertrædelse.

5.3. Vejledende bødepåstande for visse specifikke overtrædelser af miljøbeskyttelseslovgivningen

I forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.), er der - udover de ovennævnte generelle bødetakster - fastsat bødetakster for en række nærmere opregnede overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler udstedt i medfør af § 110, stk. 3. Der er tale om minimums-bødetakster for overtrædelser i førstegangstilfælde, og det er forudsat, at der i andengangstilfælde sker en fordobling af bøden.

Endvidere er det ved disse minimums-bødetakster forudsat, at der er tale om overtrædelser, hvor der ikke er sket nævneværdig skade på miljøet, hvor der ikke foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, og hvor der ikke er sket konfiskation eller udmålt en skønsmæssig bøde svarende hertil efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6. Vedrørende bødefastsættelsen i sager, hvor der er opnået en økonomisk fordel, se pkt. 5.6.2.

5.3.1. Miljøbeskyttelseslovens § 19

Efter miljøbeskyttelseslovens § 19, stk. 1 og 2, må stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, ikke nedgraves i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden, medmindre der er givet tilladelse hertil.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 19, er oplag - ofte direkte på jorden - af diverse materialer, herunder motordele og væsker, der kan forurene jorden, udledning af toiletspildevand, husspildevand mv. til bl.a. grøfter samt nedgravning af affald, herunder maling og nedknuste byggematerialer.

For mindre alvorlige overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 19, skal der i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på minimum **20.000 kr.** For så vidt angår de mindst alvorlige (bagatelagtige) overtrædelser skal bødepåstanden dog kun være på **5.000 kr**.

Bødepåstanden skal være højere i sager, hvor der foreligger skærpende omstændigheder som omtalt i pkt. 5.1.

Et eksempel på en sag, hvor der foreligger sådanne omstændigheder, er en sag, hvor en entreprenør etablerede en privat vej ved brug af nedknust byggeaffald bl.a. bestående af nedknust tegl, beton og ledningsrester, hvilket fandtes i strid med miljøbeskyttelseslovens § 19. Under hensyntagen til, at kommunens påbud om opgravning og bortskaffelse af de udlagte materialer ikke var efterkommet, og at den pågældende havde opnået en besparelse på mellem 100.000-150.000 kr., blev bøden udmålt til 100.000 kr. Bøden burde have været højere, idet den henset til den opnåede fortjeneste ikke havde en pønal effekt.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.2.).

5.3.2. Miljøbeskyttelseslovens § 27

Miljøbeskyttelseslovens § 27 indeholder et forbud mod at tilføre stoffer, der kan forurene vandet til vandløb, søer eller havet. Stofferne må ikke oplægges således, at der er fare for, at vandet forurenes.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 27 er udledning af møddingsaft, ensilagesaft, spildevand, kemiske stoffer og gylle m.m. uden tilladelse ofte med skader på miljøet og dyrelivet til følge.

For mindre alvorlige overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 27 skal der i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på minimum **20.000 kr.**

Bødepåstanden skal være højere i sager, hvor der foreligger skærpende omstændigheder som omtalt i pkt. 5.1.

I forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 nævnes som eksempel herpå to sager vedrørende overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 27, hvor bøden blev fastsat højere end det vejledende bødeniveau på 20.000 kr.

I den første sag var der sket udledning af forurenende stoffer til et vandløb. Det havde den følge, at bundfaunaen på 500 meter blev dræbt og på andre 500 meter delvist dræbt. En del af udslippet blev tilbageholdt af vandplantevækst. Virksomheden blev i landsretten idømt en bøde på 60.000 kr. med

pålæg om at betale for analysen af vandløbet. I den konkrete sag var der dog skærpende omstændigheder, da arbejdsmiljøloven også var overtrådt.

I den anden sag blev en virksomhed idømt en bøde på 40.000 kr. for ved simpel uagtsomhed at have forvoldt en betydelig forurening af vandløb med imprægneringsvæske, som medførte omfattende død af bunddyr, ligesom det blev anset for sandsynligt, at forureningen havde medført fiskedød.

5.3.3. Miljøbeskyttelseslovens § 33

Listevirksomhed må efter miljøbeskyttelseslovens § 33 ikke anlægges eller påbegyndes, før der er meddelt godkendelse hertil. Listevirksomhed må heller ikke udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt, herunder med hensyn til affaldsfrembringelsen, på en måde, som indebærer forøget forurening, før udvidelsen eller ændringen er godkendt.

Ved listevirksomhed forstås godkendelsespligtige virksomheder omfattet af listen i bilag 1 og 2 til godkendelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 669 af 18. juni 2014 om godkendelse af listevirksomhed). En virksomhed er kun omfattet af listen, såfremt den falder ind under en af de kategorier, som er nævnt i forbindelse med listens nummerering. En virksomhed, som blot er omfattet af en af listens overskrifter, er således ikke omfattet af godkendelsesordningen, men derimod af miljøbeskyttelseslovens § 42.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 33 består eksempelvis i at påbegynde autoophug, deponerings- eller forbrændingsvirksomhed uden godkendelse. Dette gælder både, hvor virksomheden påbegyndes uden miljøgodkendelse, og hvor virksomheden udvides eller ændres uden at have den fornødne godkendelse.

Etablering, ændring eller udvidelse af listevirksomhed i strid med miljøbeskyttelseslovens § 33 betragtes som en alvorlig overtrædelse. Dette gælder efter omstændighederne også formelle overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 33. Baggrunden herfor er, at virksomheder omfattet af godkendelsespligten, netop er udvalgt på grund af deres potentielle risiko for forurening. Derudover forhindrer en manglende ansøgning om godkendelse myndighederne i at tage stilling til aktiviteten, herunder om virksomheden besidder den nødvendige ekspertise til at foretage den miljøfarlige behandling, samt at føre det løbende tilsyn. Faren for skade på miljøet er høj, hvilket skal afspejles i bødens størrelse.

Kerneområdet for en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 33 er en situation, hvor en industrivirksomhed etablerer, ændrer eller udvider en listevirksomhed uden at have godkendelse dertil. Der kan eksempelvis tænkes en situation, hvor virksomheden ansøger om en udvidelse og samtidig påbegynder udvidelsen uden at vente på, at udvidelsen godkendes af godkendelsesmyndigheden.

På denne baggrund skal der i almindelighed i førstegangstilfælde nedlægges påstand om en bøde på minimum **50.000 kr**. for overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 33.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.3.1.).

5.3.4. Særligt vedrørende ulovlig drift af autoophugningsvirksomhed

Autoophugningsvirksomhed er godkendelsespligtig virksomhed i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33. Efter Miljøstyrelsens brancheorientering for autoophugningsbranchen nr. 5/1993 kan der være tale

om ulovlig drift af autoophug, hvis en virksomhed årligt modtager mere end ti biler til ophugning, og/eller hvis en virksomhed på/ved virksomhedens grund ved gentagne inspektioner i forbindelse med miljømyndighedens tilsyn har mere end fem biler stående påbegyndt til ophugning uden at have godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33.

Ophugningsvirksomheder, der ikke er registreret hos Miljøstyrelsen, og dermed ikke har bemyndigelse til at miljøbehandle biler samt udstede skrotningsattest, må kun håndtere skrotbiler, der allerede er miljøbehandlet hos en registreret ophugningsvirksomhed.

I sager om ulovligt ophug af skrotbiler i erhvervsforhold skal der i førstegangstilfælde i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på minimum **50.000 kr.**, hvis den pågældende har mere end fem skrotbiler stående påbegyndt til ophugning, eller i løbet af et år har modtaget mere end ti biler til ophugning.

En bil betragtes som "påbegyndt til ophugning", hvis bilen ikke længere er komplet, og hvis det ikke senest to måneder efter inspektion på stedet kan dokumenteres, at en bil, der ved inspektionen ikke var indregistreret, nu igen er blevet indregistreret.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.3.2.).

5.3.5. Miljøbeskyttelseslovens § 71

Efter miljøbeskyttelseslovens § 71 skal den ansvarlige for forhold eller indretninger, som kan give anledning til forurening i tilfælde af væsentlig forurening eller overhængende fare for væsentlig forurening straks underrette tilsynsmyndigheden om alle relevante aspekter af situationen. Dette gælder også i tilfælde af en miljøskade eller en overhængende fare for en miljøskade.

Pligten til at anmelde en forurening eller en overhængende fare for en forurening er ubetinget og påhviler den, der er ansvarlig for den indretning, det anlæg, den aktivitet mv. som forureningsfaren eller forureningen hidrører fra, uanset hvordan forureningsfaren eller forureningen er opstået eller sket. Pligten gælder således også, hvor faren eller forureningen er forårsaget af en tredjemand f.eks. ved hærværk mod en olie- eller kemikalietank eller er en følge af force majeure-lignende forhold som f.eks. et meget voldsomt stormvejr.

Manglende underretning kan betyde, at tilsynsmyndigheden ikke har mulighed for at gribe ind med afværgeforanstaltninger, hvorved forureningens omfang kan blive større end nødvendigt. Alvoren af en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 71 skal efter forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 derfor afspejles i bødens størrelse.

I førstegangstilfælde skal der i almindelighed nedlægges påstand om en bøde på minimum **20.000 kr.**

Overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 71 straffes ofte i forbindelse med en samtidig overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 19 og/eller § 27 og/eller § 33. Det skal betragtes som en skærpende omstændighed, såfremt der er tale om en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 71 i kombination med en af lovens øvrige bestemmelser.

I relation til underretningspligten i miljøbeskyttelseslovens § 71 anføres i forarbejderne til loven i øvrigt, at retssikkerhedslovens § 10 om forbud mod selvinkriminering normalt ikke vil finde anvendelse i forbindelse med underretningspligten, da bestemmelsen kun finder anvendelse, når en myndighed har en konkret mistanke om strafbart forhold, hvilket myndigheden normalt ikke har, når underretningspligten indtræder.

Se forarbejderne til lov nr. 507 af 17. juni 2008 (L 118 af 12. marts 2008, de specielle bemærkninger til § 71) og forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.4.).

5.3.6. Affald

Ulovlig håndtering af affald er typisk en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 43 eller affaldsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1309 af 18. december 2012 om affald). Efter miljøbeskyttelseslovens § 43 er enhver, der frembringer, opbevarer, sorterer eller håndterer affald, ansvarlig for, at der ikke opstår uhygiejniske forhold eller sker forurening af luft, vand eller jord.

Typiske overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 43 består f.eks. i, at den kommunale indsamlings- eller anvisningsordning ikke anvendes, og at de pågældende i stedet håndterer affaldet, eksempelvis ved at have et oplag af maskindele, oliebeholdere mv. på deres ejendom eller ved at afbrænde affald, der skulle være bortskaffet på anden vis.

Herudover kan det efter omstændighederne udgøre en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 19 eller § 33, jf. ovenfor.

Bødepåstanden ved håndtering af affald i strid med miljøbeskyttelseslovens § 43 eller affaldsbekendtgørelsen skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **20.000 kr**., jf. dog nedenfor om bøder for særlige typer overtrædelser i forbindelse med håndtering af affald.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.6.1.).

Ulovlig afbrænding af affald, herunder biler

Ulovlig afbrænding af affald sker ofte for at spare udgifterne til miljømæssig korrekt bortskaffelse. Afbrænding kan have en stor miljømæssig effekt, bl.a. på grund af nedsivning af forurenende stoffer til jorden og grundvandet. Ved afbrænding af forurenende stoffer kan der dannes dioxin, hvilket er til fare for omgivelserne.

Afbrænding af affald kan tillige være en overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 33, eksempelvis ulovlig afbrænding af kabelskrot, hvor virksomheden skal være miljøgodkendt i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 33 for at foretage en sådan behandling. Se nærmere herom i pkt. 5.3.3.

Nedenstående bødepåstande tager udgangspunkt i, hvilken affaldstype der er tale om.

Kategori 1:

Bødepåstanden ved privates og erhvervsdrivendes afbrænding af mindre end 500 kg haveaffald, pap, papir, rent træ eller lignende skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **2.000 kr.** Bødepåstanden ved afbrænding af 500-1.000 kg skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **5.000 kr**., og ved afbrænding af 1-2 tons haveaffald skal bødepåstanden i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **8.000 kr.**

Kategori 2:

Bødepåstanden ved privatpersoners afbrænding af mindre end 100 kg husholdningsaffald, plastic, dæk, flamingo, bygningsaffald, glasfiber, tøj, jern, metal og lignende, i det omfang affaldet er klassificeret som ikke-farligt affald, skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **5.000 kr.** Ved

afbrænding af 100-500 kg skal bødepåstanden i almindelighed være minimum **10.000 kr.**, mens den ved afbrænding af 500-1.000 kg i almindelighed skal være minimum **15.000 kr.**

Bødepåstanden ved afbrænding af mindre end 100 kg af denne type affald skal i erhvervsforhold i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **8.000 kr.**, mens bødepåstanden ved afbrænding af 100-500 kg i almindelighed skal være minimum **20.000 kr.** Ved afbrænding af 500-1.000 kg skal bødepåstanden i almindelighed være minimum **40.000 kr.**

Kategori 3:

Bødepåstanden ved privates og erhvervsdrivendes afbrænding af mindre end 10 kg maling, batterier, olieaffald, bremsevæsker og andet farligt affald skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **10.000 kr.** Ved afbrænding af mere end 10 kg af denne type affald vil der som udgangspunkt ikke være tale om en mindre væsentlig skade på miljøet, og der skal derfor straffes efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, såfremt der er handlet forsætligt eller groft uagtsomt.

Privates og erhvervsdrivendes afbrænding af PCB-holdigt affald og lignende ekstremt forurenende affald anses som særligt skærpende omstændigheder, og bødepåstanden skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **20.000 kr.** Ved afbrænding af store mængder af denne type affald vil der som udgangspunkt ikke være tale om en mindre væsentlig skade på miljøet, og der skal derfor straffes efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, såfremt der er handlet forsætligt eller groft uagtsomt.

Er forskelligt affald omfattet af de første tre kategorier blandet sammen, betragtes det som kategori 3-affald. Findes der PCB og lignende ekstremt forurenende affald i det afbrændte affald, behandles alt affaldet som ekstremt forurenende affald. Affald, som ikke umiddelbart falder ind under kategori 1-3, behandles som ekstremt forurenende affald.

Hvis afbrændingen af affald har medført fare for brand i omgivelserne, betragtes dette som en skærpende omstændighed.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.6.2.).

Ulovlig opbevaring af henstillede biler (skrotbiler)

Ulovlig opbevaring af skrotbiler straffes efter bilskrotbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1312 af 19. december 2012 om håndtering af affald i form af motordrevne køretøjer og affaldsfraktioner herfra). Skrotbiler skal i henhold til bilskrotbekendtgørelsen afleveres til forhandlere, der er registreret hos Miljøstyrelsen, og som er i stand til at foretage korrekt miljøbehandling af bilen.

Opbevaring af skrotbiler vil herudover efter omstændighederne kunne betragtes som ulovligt oplag efter miljøbeskyttelseslovens § 19, jf. ovenfor.

Bødepåstanden ved privates opbevaring af skrotbiler skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **3.000 kr.** pr. skrotbil. Herved er der taget hensyn til størrelsen på den skrotpræmie, som for tiden udgør 1.500 kr., som privatpersoner modtager ved aflevering af biler til skrotning. Dertil kommer, at ulovlig opbevaring af skrotbiler kan forårsage miljøproblemer.

Bødepåstanden ved erhvervsdrivendes ulovlige opbevaring af skrotbiler skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **5.000 kr**. pr. bil, når den erhvervsdrivende har op til to skrotbiler opbevaret. Når den erhvervsdrivende har op til 5 skrotbiler opbevaret, skal bødepåstanden i almindelighed være minimum **20.000 kr.**

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.6.3.).

Har den pågældende mere end fem skrotbiler opbevaret, vil der typisk være tale om drift af autoophugningsvirksomhed, som er godkendelsespligtigt efter miljøbeskyttelseslovens § 33, jf. nærmere herom ovenfor.

Import og eksport af affald

Ved overtrædelser, hvor transporten af ikke-anmeldelsespligtigt affald ikke ledsages af de oplysninger, der er krævet i artikel 18 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1013/2006 af 14. juni 2006 om overførsel af affald, skal bødepåstanden i førstegangstilfælde i almindelighed være minimum **10.000 kr.**

For anmeldelsespligtigt affald, hvor der ikke foreligger en tilladelse, skal bødepåstanden i førstegangstilfælde i almindelighed være minimum **20.000 kr.** samt et **tillæg på 3.000 kr. pr. påbegyndt ton**.

Foreligger der en tilladelse, men kopi af denne og/eller transportdokumentet ikke er medbragt ved transporten, skal bødepåstanden i førstegangstilfælde i almindelighed være minimum **10.000 kr.**

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.6.4.).

Henkastning eller anbringelse af affald på fremmed ejendom

Henkastning eller anbringelse af affald på fremmed grund kan straffes efter såvel miljøbeskyttelsesloven som naturbeskyttelsesloven.

Efter miljøbeskyttelseslovens § 19, § 27 og § 43, jf. § 110, er det således strafbart at skaffe sig af med affald, bl.a. hvis der er fare for forurening. Efter affaldsbekendtgørelsen, som er udstedt med hjemmel i miljøbeskyttelsesloven, består der en generel pligt til at anvende de kommunale indsamlings- og anvisningsordninger, og affaldsbortskaffelse på fremmed ejendom vil derfor ofte være i strid med denne pligt.

I naturbeskyttelseslovens § 28 er der et forbud mod at henkaste eller anbringe affald på fremmed ejendom uden ejerens tilladelse. I skovlovens § 11 findes yderligere en særbestemmelse om forbud mod anbringelse af affald på fredskovspligtige arealer.

Naturbeskyttelseslovens § 28 er placeret i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 om offentlighedens adgang til naturen, men bestemmelsen har i praksis haft et bredt anvendelsesområde. Henkastning eller anbringelse af affald, uanset om det sker i naturen, i byer eller ved vejanlæg mv., er således i praksis i visse tilfælde blevet straffet efter naturbeskyttelseslovens § 89, jf. § 28.

Miljøbeskyttelsesloven og naturbeskyttelsesloven udgør to sideløbende generelle reguleringer af affaldsbortskaffelse, hvor naturbeskyttelsesloven dog alene regulerer affald på fremmed ejendom.

Henkastning af affald på fremmed ejendom kan straffes efter både miljøbeskyttelsesloven og naturbeskyttelsesloven. Henkastning af affald uden for genbrugsstationer, i byer og på parkeringspladser mv. skal henføres under miljøbeskyttelseslovens regler om affaldshåndtering, og den pligt, der er efter affaldsbekendtgørelsen, til at anvende de kommunale indsamlings- og anvisningsordninger, mens henkastning af affald i naturen, såsom f.eks. skove, marker og enge, skal henføres under naturbeskyttelseslovens § 28.

Har den ulovlige affaldsbortskaffelse medført en forurening eller risiko for forurening, kan overtrædelsen straffes efter særreglerne i miljøbeskyttelseslovens § 19, § 27 eller § 43, jf. § 110.

Bødepåstanden ved privates henkastning af affald uden for genbrugsstationer, i byer og på parkeringspladser mv. skal i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **3.000 kr.**, mens bødepåstanden ved privates henkastning af affald i naturen i almindelighed i førstegangstilfælde skal være minimum **5.000 kr.**

For erhvervsdrivende skal bødepåstanden ved henkastning af affald i almindelighed i førstegangstilfælde være minimum **5.000 kr.**, f.eks. ved henkastning af byggeaffald uden for en genbrugsstation, og minimum **8.000 kr.**, hvis henkastningen af byggeaffald er foretaget i naturen.

Henkastning af store mængder affald eller affald af særlig farlig eller skæmmende karakter skal anses for at være en skærpende omstændighed. Omvendt kan det anses for en formildende omstændighed, hvis der er tale om små mængder affald, eller der foreligger særligt undskyldelige omstændigheder.

Minimums-bødetaksten på 5.000 kr. for privates henkastning af affald i naturen er ikke møntet på f.eks. små mængder skovtursaffald. I disse tilfælde kan der nedlægges påstand om en bøde på **1.000 kr.**

De vejledende minimums-bødetakster for overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven forventes at få afsmittende virkning på sammenlignelige overtrædelser af naturbeskyttelsesloven.

Se i øvrigt forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.6.5.).

5.3.7. Vilkårs- og påbudsovertrædelser

En godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33 skal indeholde vilkår for virksomhedens etablering og drift. I øvrige tilladelser, godkendelser og dispensationer efter miljøbeskyttelsesloven kan der også fastsættes særlige vilkår. Vilkår i en miljøgodkendelse kan ændres, og der kan tilføjes nye ved et påbud i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1.

Bødepåstanden ved overtrædelser af vilkår, herunder påbud efter miljøbeskyttelseslovens § 41, stk. 1, i tilladelser og godkendelser mv. skal i førstegangstilfælde i almindelighed være minimum **10.000 kr.** Afhængig af vilkårets karakter og formål kan bødepåstanden fastsættes højere eller lavere.

For overtrædelser af vilkår, der i deres indhold og karakter kan sammenlignes med det, der reguleres i lovens øvrige bestemmelser, herunder f.eks. § 19, § 27 eller § 71, skal bødepåstanden fastsættes i overensstemmelse med bødepåstanden ved disse overtrædelser.

I sager, hvor der foreligger simpel uagtsomhed, skal det anses som en skærpende omstændighed, hvis der er sket skade på miljøet, eller der er en potentiel risiko herfor ved overtrædelse af vilkåret, eller hvis overtrædelse af et vilkår er sket med økonomisk vinding for øje.

Foreligger der forsæt eller grov uagtsomhed i en sag, hvor der er sket skade på miljøet, eller hvor der er en potentiel risiko herfor ved overtrædelse af vilkåret, skal forholdet straffes efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2. Det samme gælder, hvis overtrædelse af et vilkår er sket med økonomisk vinding for øje.

Som eksempel herpå kan nævnes en sag, hvor en kommune og et selskab, der projekterede ombygning af et renseanlæg for kommunen, hver blev idømt en bøde på 100.000 kr. for tilsidesættelse af et vilkår for spildevandsudledning. De tiltalte vidste, at der var voldsomme overskridelser af det tilladte

koncentrationsniveau i spildevandet, der fremkaldte fare for miljøet. Dette bødeniveau anses for passende.

Manglende indberetning af egenkontrolresultater skal også anses som en skærpende omstændighed, da tilsynsmyndigheden ikke får et korrekt grundlag at reagere på.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 5.5.).

I forbindelse med behandlingen af sager vedrørende vilkårs- og påbudsovertrædelse skal anklagemyndigheden være opmærksom på, om de forvaltningsretlige regler om partshøring mv. er overholdt i forbindelse med myndighedens udstedelse af påbuddet.

5.4.Bøde til unge under 18 år og til personer med særlig lav indtægt

Bøderne nedsættes for unge under 18 år og for personer med særlig lav indtægt i overensstemmelse med ordningen på færdselslovens område. Det er alderen og indtægtsforholdene på gerningstidspunktet, der er afgørende for spørgsmålet om bødenedsættelse.

5.5. Strafpåstanden ved overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2

Af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, fremgår, at straffen efter stk. 1, kan stige til fængsel i indtil 2 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen enten er voldt skade på miljøet eller fremkaldt fare derfor eller opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser.

De vejledende minimums-bødetakster for overtrædelser af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1, eller regler fastsat i medfør af § 110, stk. 3, forventes at have en afsmittende virkning ved udmålingen af straf for overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 4.).

Om valget mellem tiltale efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 1 og 2, og stk. 2 og straffelovens § 196, se pkt. 4.1. og pkt. 4.2.

5.6. Sager hvor der er opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel

5.6.1. Konfiskation

Er der i forbindelse med en overtrædelse af miljølovgivningen opnået en økonomisk fordel i form af en fortjeneste eller besparelse, er udgangspunktet, at denne økonomiske fordel skal konfiskeres.

Dette følger af straffelovens § 75, hvorefter udbyttet ved en strafbar handling eller et hertil svarende beløb helt eller delvis kan konfiskeres, ligesom der, hvis der savnes fornødent grundlag for at fastslå beløbets størrelse, kan konfiskeres et beløb, som skønnes at svare til det indvundne udbytte.

Herudover er udgangspunktet om, at der skal ske konfiskation af en eventuel fortjeneste/besparelse, præciseret i flere miljølove, herunder miljøbeskyttelsesloven og lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug. Der henvises i den forbindelse til pkt. 5.6.3. og pkt. 5.6.4.

I sager om overtrædelse af miljølovgivningen, hvor det er muligt at dokumentere, at der er opnået en økonomisk fordel, skal anklagemyndigheden således nedlægge påstand om konfiskation af denne eller et tilsvarende beløb.

5.6.2. Bødepåstand fastsat under hensyn til fortjeneste

Det følger af straffelovens § 51, stk. 3, at der ved fastsættelsen af bøder - inden for de grænser, som hensynet til lovovertrædelsens beskaffenhed og de i § 80 nævnte omstændigheder tilsiger - skal tages hensyn til bl.a. den opnåede eller tilsigtede fortjeneste eller besparelse.

Dette princip er endvidere fastslået i en række miljølove, herunder miljøbeskyttelsesloven og lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug. Der henvises i den forbindelse til pkt. 5.6.3. og pkt. 5.6.4.

Når der ved en overtrædelse af miljølovgivningen er opnået en økonomisk fordel skal dette således afspejles i anklagemyndighedens bødepåstand.

Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor det ikke er muligt at foretage konfiskation, fordi størrelsen af en opnået eller tilsigtet økonomisk fordel ikke kan dokumenteres. I disse tilfælde skal anklagemyndigheden foretage et skøn over den opnåede eller tilsigtede økonomiske fordel og fastsætte bødepåstanden under hensyn hertil.

5.6.3. Særligt om konfiskation efter miljøbeskyttelsesloven

Det fremgår af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6, at der, når der ved en overtrædelse er opnået en økonomisk fordel, skal ske konfiskation af denne efter reglerne i straffelovens 9. kapitel, selv om der ved overtrædelsen ikke er voldt skade på miljøet eller er fremkaldt fare derfor. Udgangspunktet i sager om overtrædelse af miljøbeskyttelsesloven er således, at et økonomisk udbytte skal konfiskeres. Det fremgår endvidere af stk. 6, at der, hvis der ikke kan ske konfiskation, skal tages særskilt hensyn hertil ved udmålingen af en bøde, herunder en eventuel tillægsbøde.

Se forarbejderne til lov nr. 425 af 10. juni 1997 om ændring af lov om miljøbeskyttelse (L 83 af 27. november 1996, de specielle bemærkninger til nr. 8).

Udgangspunktet om konfiskation af et økonomisk udbytte gælder tillige ved formelle overtrædelser af miljøbeskyttelsesloven, dvs. overtrædelser, der ikke indebærer en skade eller fare for skade på miljøet. Det er typisk tilfælde, hvor en listevirksomhed påbegyndes, forinden godkendelse hertil er meddelt, enten fordi der ikke er ansøgt herom, eller fordi myndighederne ikke har færdigbehandlet sagen, men hvor godkendelse til den pågældende virksomhed ville være blevet meddelt, hvis der havde været indgivet ansøgning herom, eller myndighederne havde haft lejlighed til at afslutte sagen.

Konfiskation efter miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 6, skal kombineres med en passende bøde, når der er opnået en økonomisk fordel. En passende bødestørrelse vil i almindelighed være en fjerdedel af det konfiskerede beløb.

Se forarbejderne til lov nr. 173 af 12. marts 2008 (L 4 af 28. november 2007, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.).

Der skal således i almindelighed nedlægges påstand om en bøde svarende til en fjerdedel af den opnåede økonomiske fordel, som samtidig skal påstås konfiskeret. Dette svarer til domstolspraksis på dambrugsområdet, jf. højesteretsdommene U 2001.1046H og U 2001.1056H.

I tilfælde, hvor det viser sig vanskeligt at dokumentere størrelsen af en økonomisk fordel med den følge, at en påstand om konfiskation ikke kan forventes fulgt af retten, skal anklagemyndighedens bødepåstand fastsættes under hensyntagen til en skønnet økonomisk fordel.

Bødepåstanden skal dog i alle tilfælde som minimum svare til de ovenfor i pkt. 5.2. og pkt. 5.3. angivne bødepåstande.

5.6.4. Særligt om konfiskation efter lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug

Det fremgår af § 93, stk. 2, i lov nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, at der, når der ved en overtrædelse er opnået en økonomisk fordel, skal ske konfiskation af denne efter reglerne i straffelovens 9. kapitel, selv om der ved overtrædelsen ikke er voldt skade på miljøet eller er fremkaldt fare derfor. Det fremgår endvidere, at der, hvis der ikke kan ske konfiskation, skal tages særskilt hensyn hertil ved udmåling af bøde, herunder en eventuel tillægsbøde.

Udgangspunktet er således, at der i sager om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug skal ske konfiskation af en økonomisk fordel, som måtte være opnået i forbindelse med overtrædelse af loven.

Beregningen af den opnåede økonomiske fordel i forbindelse med overproduktion af dyr kan foretages ud fra gennemsnitstal for indtjeningen i husdyrbrug, der gør det muligt i en given sag om overproduktion af svin eller kvæg at anslå den opnåede fortjeneste ved overtrædelsen.

Fortjenesten ved overproduktionen for hvert enkelt år beregnes som: antallet af overproducerede dyr gange "dækningsbidrag I" for den relevante bedriftstype og størrelse. "Dækningsbidrag I" svarer til produktionsværdien pr. dyr fratrukket variable omkostninger som f.eks. omkostninger til foder og dyrlæge. Det præciseres i forarbejderne, at der ikke bør fratrækkes yderligere omkostninger, herunder arbejdsindsats og vedligehold.

Opgørelsen af produktionsøkonomien i sager om overproduktion foretages ved anvendelse af Danmarks Statistik, "Statistikbanken", "Erhvervslivets sektorer", "Landbrug, gartneri og skovbrug", "Jordbrugets regnskaber" og "dækningsbidrag og nettooverskud efter regnskabsposter for husdyr og produktionsgrene".

Hvis der er dokumenteret overproduktion i flere produktionsår, skal indtjeningen udregnes for hvert enkelt år.

Konfiskation skal kombineres med en passende bøde, når der opnået en økonomisk fordel. En passende bødestørrelse vil i almindelighed være en fjerdedel af det konfiskerede beløb.

Der skal således i almindelighed nedlægges påstand om en bøde svarende til en fjerdedel af den opnåede økonomiske fordel, som samtidig skal påstås konfiskeret. Dette svarer til domstolspraksis på dambrugsområdet, jf. højesteretsdommene U 2001.1046H og U 2001.1056H.

I tilfælde, hvor det viser sig vanskeligt at dokumentere størrelsen af en økonomisk fordel med den følge, at en påstand om konfiskation ikke kan forventes fulgt af retten, skal anklagemyndighedens bødepåstand fastsættes under hensyntagen til en skønnet økonomisk fordel.

Selv om der ikke kan dokumenteres en nøjagtig økonomisk fordel, vil bøden kunne fastsættes således, at der ved udmålingen tages højde for, at der har været en økonomisk fordel, og bøden derefter skal forhøjes med den skønnede fortjeneste eller besparelse.

Overtrædelser af lovens strafbestemmelser vil for hovedpartens vedkommende indebære, at der er opnået en økonomisk fordel. Hvis der eksempelvis ikke er indhentet de fornødne godkendelser eller tilladelser inden anlæg af husdyrbruget, vil husdyrbruget have opnået en ulovlig indtjening i perioden, indtil de fornødne godkendelser eller tilladelser foreligger, samt sparet udgifterne til sagkyndig bistand i forbindelse med godkendelse. Hvis der produceres flere husdyr end det tilladte, vil der være opnået en ulovlig fortjeneste, svarende til fortjenesten på de husdyr, der er produceret mere end det tilladte. Der foreligger således også en økonomisk fordel i situationer, hvor tilladelse efterfølgende ville være givet.

Principperne for opgørelse af konfiskation og bøde gælder således også, når der alene er tale om en formel overtrædelse, dvs. en overtrædelse, der ikke indebærer en skade eller fare for miljøet.

Det er eksempelvis uden betydning for anklagemyndighedens bøde- og konfiskationspåstand, om tilladelse til udvidelse af husdyrbruget efterfølgende er givet eller vil blive givet. Dette bør også gælde i situationer, hvor miljømyndigheden har givet udtryk for, at tilladelse kan forventes, eller hvor godkendelsesbehandlingen har været langvarig.

Se forarbejderne til lov nr. 1572 af 20. december 2006 (L 55 af 26. oktober 2006, de specielle bemærkninger til § 91 og 93) samt Rigsadvokatens redegørelse af 20. december 2012 Vedr. spørgsmål om overproduktion af husdyr, der kan findes i Vidensbasen.

Administrationen af området varetages af Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen har i den forbindelse tilkendegivet, at sager om overproduktion af husdyr kan forelægges for styrelsen med henblik på en udtalelse om bøde- og konfiskationspåstanden. Der henvises i øvrigt til Miljøstyrelsens hjemmeside om sanktionering af overproduktion af husdyr.

5.7. Rettighedsfrakendelse

Ved lov nr. 425 af 10. juni 1997 om ændring af lov om miljøbeskyttelse (Fastsættelse af særlige vilkår, nægtelse og tilbagekaldelse af miljøgodkendelse, tilsyn, konfiskation, rettighedsfrakendelse mv.) blev der indsat en ny bestemmelse i miljøbeskyttelseslovens § 110 b. Efter denne bestemmelse kan retten til at udøve virksomhed omfattet af kapitel 5 frakendes ved dom for strafbart forhold, hvis den tiltalte er dømt for overtrædelse af straffelovens § 196. Det samme gælder, hvis den pågældende gentagne gange eller under i øvrigt skærpende omstændigheder har overtrådt bestemmelser i miljøbeskyttelsesloven eller forskrifter udstedt i medfør denne lov eller bestemmelser i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller forskrifter udstedt i medfør heraf.

Herudover kan der ske frakendelse, hvis den pågældende har undladt at efterkomme forbud eller påbud, som er udstedt med hjemmel i miljøbeskyttelsesloven eller forskrifter udstedt i medfør heraf, eller med hjemmel i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller forskrifter udstedt i medfør heraf, eller har tilsidesat vilkår knyttet til en tilladelse, dispensation eller godkendelse udstedt med

hjemmel i miljøbeskyttelsesloven eller forskrifter udstedt i medfør heraf eller bestemmelser i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller forskrifter udstedt i medfør heraf.

Efter samme regel kan der ske frakendelse af retten til at være stifter af, direktør for eller medlem af bestyrelsen i et selskab med begrænset ansvar, et selskab eller en forening, som kræver offentlig godkendelse, eller en fond, der driver virksomhed omfattet af kapitel 5.

Rettighedsfrakendelse kan også ske efter straffelovens § 79. Betingelserne for rettighedsfrakendelse efter miljøbeskyttelseslovens § 110 b, er imidlertid lempeligere end betingelserne efter straffelovens § 79, idet der ikke stilles krav om "en nærliggende fare for misbrug af stillingen", og at der i øvrigt "er særlige omstændigheder, der taler for" frakendelsen.

Bedømmelsen af, om der skal ske rettighedsfrakendelse, skal ske efter en "miljøforsvarlighedsvurdering". Den eller de ansvarlige personer, der har drevet en forurenende virksomhed uforsvarligt og derved overtrådt miljølovgivningen gentagne gange eller i øvrigt under så skærpende omstændigheder, at den/de pågældende må anses for uden vilje eller evne til at drive forurenende virksomhed på forsvarlig vis, kan herefter frakendes retten til at fortsætte eller genoptage sådan virksomhed.

Frakendelse kan ske, uanset om der kan påvises en nærliggende fare for, at vedkommende på ny vil handle uforsvarligt, idet det må anses for tilstrækkeligt, at der er udvist grov eller gentagen uansvarlighed.

Såfremt der er grundlag for at nedlægge påstand om rettighedsfrakendelse, skal det vurderes, hvorvidt der alene skal nedlægges påstand om frakendelse af retten til at drive selvstændig virksomhed omfattet af loven, eller om der tillige skal nedlægges påstand om frakendelse af retten til at være medlem af direktion eller bestyrelse i eller medstifter af et selskab, der driver forurenende virksomhed.

Endvidere skal det vurderes, hvilken rækkevidde rettighedsfrakendelsen skal have. Der kan således være grundlag for kun at nedlægge påstand om frakendelse af retten til at drive den konkrete type virksomhed, som lovovertræderen hidtil har drevet, f.eks. frakendelse af retten til at drive dambrugsvirksomhed. En konkret vurdering af overtrædelsernes karakter kan imidlertid føre til, at der tillige skal nedlægges påstand om frakendelse af retten til at drive andre lignende typer miljøbelastende virksomhed. Det kan f.eks. være tilfældet i forbindelse med drift af en type affaldsbehandlende virksomhed, hvor det vurderes, at heller ikke andre typer af sådan virksomhed vil blive drevet på forsvarlig vis.

De processuelle regler i straffelovens § 79, stk. 3-4, finder anvendelse i sager om rettighedsfrakendelse efter miljøbeskyttelsesloven, jf. § 110 b, stk. 3. Dette indebærer bl.a., at rettigheden kan frakendes for et begrænset tidsrum (1-5 år) og i meget grove tilfælde indtil videre. Endvidere kan retten i henhold til stk. 4 under behandling af sagen ved kendelse udelukke den pågældende fra at udøve virksomheden, indtil sagen er endeligt afgjort, ligesom det ved dommen i sagen kan bestemmes, at anke ikke har opsættende virkning.

Rettighedsfrakendelse kan endvidere ske i medfør af lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 95. Bestemmelsen svarer til miljøbeskyttelseslovens § 110 b.

Der henvises i øvrigt til forarbejderne til lov nr. 425 af 10. juni 1997 (L 83 af 27. november 1996, de specielle bemærkninger til § 110 b).

5.8. Tvangsbøder

Efter retsplejelovens § 997, stk. 3, kan der idømmes tvangsbøder. Det er ikke et krav, at der er særlig hjemmel i særloven til idømmelse af tvangsbøder, idet retsplejelovens § 997, stk. 3, indeholder tilstrækkelig hjemmel hertil.

Opfyldelse af en forpligtelse, der har hjemmel i miljøbeskyttelsesloven eller regler udstedt i medfør af denne, kan således søges gennemtvunget ved nedlæggelse af en påstand om idømmelse af tvangsbøder.

En påstand om pålæggelse af tvangsbøder skal formuleres således, at tiltalte efter udløbet af en bestemt frist skal betale en bøde af en bestemt størrelse, pr. dag, uge eller måned.

Bøderne bortfalder ved opfyldelsen af forpligtelsen.

Tvangsbøder skal pålægges ved dom og kan således ikke vedtages.

6. Efter dom

6.1. Underretning om sagens udfald mv.

Afgøres sagen ved dom, skal den lokale miljømyndighed (tilsynsmyndigheden) og den centrale miljømyndighed hurtigst muligt og i rimelig tid inden ankefristens udløb, med henblik på at overveje ankespørgsmålet, underrettes om sagens udfald. Underretningen skal vedlægges en kopi af dommen. Drøftelse med miljømyndigheden om ankespørgsmålet skal dog kun afvente modtagelse af domsudskrift, hvis dette skønnes tidsmæssigt forsvarligt.

Den lokale miljømyndighed og den centrale miljømyndighed skal endvidere underrettes om udfaldet af sager, der afgøres ved bødevedtagelse.

6.2. Indberetning til Miljøstyrelsens register om visse overtrædelser af miljølovgivningen

I medfør af miljøbeskyttelseslovens § 40 b fører Miljøstyrelsen et register over visse overtrædelser af miljølovgivningen. Oplysningerne i registeret danner baggrund for miljømyndighedernes vurdering af, om der skal meddeles afslag på godkendelse mv. efter miljøbeskyttelsesloven og husdyrbrugsloven som følge af f.eks. tidligere straffe for overtrædelse af lovgivningen.

Indberetning til registeret påhviler politidirektøren og skal ske snarest muligt efter, at der foreligger en endelig afgørelse. Indberetning sker til Miljøstyrelsen, Organisation & Jura, Strandgade 29, 1401 København K.

Indberetning skal ifølge miljøbeskyttelseslovens § 40 a ske af:

- domme, hvorved personer er blevet frakendt retten til at drive forurenende virksomhed i henhold til miljøbeskyttelseslovens § 110 b, § 95 i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller straffelovens § 79,
- domme, hvorved personer er dømt for overtrædelse af straffelovens § 196,
- domme og bødevedtagelser, hvorved personer eller selskaber mv. er straffet for overtrædelse af miljøbeskyttelseslovens § 110, stk. 2, § 91, stk. 2, i lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug eller tilsvarende bestemmelser fastsat i bekendtgørelser, der er udstedt med hjemmel i loven eller lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, såfremt der er fastsat

frihedsstraf eller bøde på 10.000 kr. eller derover, og såfremt der ikke er forløbet mere end 10 år fra den strafbare handling, og
- personer og selskaber mv., der har gæld på 100.000 kr. eller derover til det offentlige for selvhjælpshandlinger foretaget af tilsynsmyndigheden i medfør af denne lovs miljøbeskyttelseslovens 69 og 70, såfremt denne gæld er vedgået eller fastslået ved en domstol. Det er endvidere en betingelse, at gælden er forfalden og ikke er omfattet af en overholdt aftale om henstand eller afdragsvis betaling, samt at der er fremsendt to rykkere til skyldneren.

6.3. Domme til Vidensbasen

Det skal overvejes, om dommen er egnet til at indgå i anklagemyndighedens Vidensbase.

En dom kan være egnet til Vidensbasen, hvis den belyser standard strafniveauet eller praksis for rettighedsfrakendelse mv. inden for et sagsområde, eller hvis dommen belyser problemstillinger af generel/principiel betydning for retstilstanden. Samtidig kan en dom være egnet, hvis den vedrører et område, som ikke allerede er dækket på Vidensbasen.

Kun endelige domme må indsendes til Vidensbasen.

Skemaer til indsendelse af domme til Vidensbasen findes i Vidensbasen på AnklagerNet.

6.4. Møder med miljømyndighederne

Der skal med passende mellemrum afholdes møde med de stedlige miljømyndigheder, samt - når dette måtte være relevant - Miljøstyrelsen, med henblik på drøftelse af generelle samarbejdsspørgsmål og eventuelle konkrete sager. Statsadvokaten skal orienteres om møderne og have lejlighed til at deltage.

Herudover kan det overvejes at indgå samarbejdsaftaler med de lokale miljømyndigheder om håndteringen af sager om overtrædelse af miljølovgivningen for at sikre en høj kvalitet i sagsbehandlingen, herunder at miljømyndighedernes anmeldelser indeholder de relevante oplysninger. Se eksempler på samarbejdsaftaler på AnklagerNet.

7. Love og forarbejder

- Lovbekendtgørelse nr. 879 af 26. juni 2010 om miljøbeskyttelse
- Lov nr. 173 af 12. marts 2008 om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love (strafskærpelse mv.) (L 4 af 28. november 2007)
- Lov nr. 425 af 10. juni 1997 om ændring af lov om miljøbeskyttelse (Fastsættelse af særlige vilkår, nægtelse og tilbagekaldelse af miljøgodkendelse, tilsyn, konfiskation, rettighedsfrakendelse mv.) (L 83 af 27. november 1996)
- Lov nr. 507 af 17. juni 2008 om ændring af lov om miljøbeskyttelse og forskellige andre love (Implementering af miljøansvarsdirektivet) (L 118 af 12. marts 2008)
- Lov nr. 474 af 31. maj 2006 om ændring af lov om beskyttelse af havmiljøet, straffeloven og lov om ændring af en række love på miljøområdet (Præcisering af reglerne om retsforfølgning af udenlandske skibe, skærpelse af straffe for miljøkriminalitet mv.) (L 158 af 9. februar 2006)
- Lov nr. 412 af 10. juni 1997 om ændring af straffeloven (Grov miljøkriminalitet) (L 151 af 29. januar 2007)
- Lovbekendtgørelse nr. 1486 af 4. december 2009 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug
- Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug (L 55 af 26. oktober 2006)

Bekendtgørelser

- Bekendtgørelse nr. 1309 af 18. december 2012 om affald
- Bekendtgørelse nr. 1312 af 19. december 2012 om håndtering af affald i form af motordrevne motorkøretøjer og affaldsfraktioner herfra
- Bekendtgørelse nr. 669 af 18. juni 2014 om godkendelse af listevirksomhed
- Bekendtgørelse nr. 132 af 6. februar 2014 om overførsel af affald og overførsel af brugt elektrisk og elektronisk udstyr